

Indywidualne style uczenia się uczniów

Nie wszyscy przyjmujemy i kodujemy wiadomości w ten sam sposób. Każdy z nas odruchowo uaktywnia preferowany zmysł, albo zmysły, i w ten właściwy sobie sposób odbiera i przekazuje informacje. Preferowany kanał sensoryczny determinuje naszą osobistą strategię uczenia się.

Ludzie odbierają dobiegające do nich informacje za pomocą trzech podstawowych kanałów sensorycznych: wzrokowego, słuchowego, kinestetycznego. Nauczanie uwzględniające predyspozycje percepcyjne polega na angażowaniu wszystkich zmysłów w proces nauczania.

Nauka wielozmysłowa bazuje – mówiąc najogólniej – na wielokrotnym powtarzaniu nowych treści czy umiejętności, ale z wykorzystaniem różnorodnych ćwiczeń i aktywności. Multisensoryczność sprzyja aktywizowaniu potencjalnych możliwości, które tkwią w każdym uczniu.

Wykorzystując w swojej pracy ćwiczenia, które pobudzają wszystkie zmysły uczących się, ćwiczymy, z różnym natężeniem i w dowolnej kolejności, sprawność słuchania, mówienia, uważnego patrzenia i działania, a uczniowie z reguły angażują się emocjonalnie w zadanie.

Nauczyciel współpracuje z grupą, wyzwala jej aktywność, koordynuje realizację wspólnego planu działania. Nauczanie przebiegające wielozmysłowo rozwija umiejętności: samodzielnego uczenia się, pracy w zespole, przewyższania trudności, planowania i organizowania pracy własnej bądź grupowej. Ponadto takie nauczanie sprzyja lepszemu poznawaniu siebie, budowaniu więzi w grupie oraz jest przyjazne dla dzieci, które wykazują specyficzne trudności w uczeniu się.

Nauczanie wielozmysłowe przebiega dwuetapowo. Pierwszy etap to stymulowanie zmysłów. Na tym etapie dostarczamy uczniom różnorodnych bodźców. Natomiast drugi etap to integrowanie doznań zmysłowych, na którym dbamy o to, aby bodźce zostały właściwie odebrane i przetworzone. Wielozmysłowe angażowanie ucznia w proces kształcenia zwiększa efektywność nauczania, gdyż uczenie się to nie bierne magazynowanie informacji, tylko aktywny proces, w którym udział dziecka jest nieodzowny. Prześledźmy teraz, jak określone predyspozycje percepcyjne wpływają na aktywności, które będą preferowane przez danego ucznia.

Charakterystyka poszczególnych stylów uczenia się:

Wzrokowcy

Wzrokowcy często pamiętają twarze, ale nie pamiętają imion; chętnie robią własne notatki; ich pismo jest zwykle czytelne i przejrzyste, stosują prawidłowe odstępy i kształt liter; Wzrokowcy mają bujną wyobraźnię i potrafią kreować w wyobraźni szczegółowe obrazy; posiadają zdolność do myślenia obrazowego; chętnie wykonują w głowie operacje przestrzenne; Kiedy się uczą, nie zwracają uwagi na odgłosy, ale ich uwagę zakłóci bałagan i ruch. Zwykle wodzą wzrokiem za wykładowcą.

Ich wypowiedzi są na ogół dobrze przemyślane i z góry zaplanowane; chętnie zapisują swoje myśli i lubią robić listy „to do”. Posiadają wrodzoną umiejętność czytania diagramów, map, schematów, tabel. Dobrze rozpoznają kolory i umiejętnie je ze sobą komponują; Gdy wzrokowiec się nudzi i jest nieaktywny, wpatruje się w dal, rysuje lub znajduje sobie coś do oglądania.

Wzrokowcy często są zamknięci w sobie. Ich emocje zdradza mimika: kiedy wpadają w złość, "zabiliby wzrokiem", łatwo płaczą, a kiedy są w dobrym humorze, szeroko się uśmiechają. Wzrokowcy dbają o swój wygląd; na ogół są bardzo schludni i cenią sobie porządek. Muzyka ich nie wzrusza, ale na sztuki plastyczne reagują żywo, interesują się więc malarstwem, plakatem, grafiką, rzeźbą; takie dzieła sztuki mogą u nich wywołać głębokie wzruszenie; mają wrodzoną zdolność do szczegółowej analizy dzieł plastycznych.

Wzrokowcy nie mówią dużo, chętnie stosują metafory; raczej należą do ludzi cichych. Łatwo tracą uwagę i cierpliwość, gdy zmusza się ich do dłuższego słuchania; często źle dobierają słowa i są zbyt bezpośredni. Wzrokowca łatwo rozpoznasz po jego języku; będzie używał podobnych wyrażen: widzę teraz, jak to zrobić; nie widzę tego; teraz to jest dla mnie jasne; to jest dla mnie mało przejrzyste; to wygląda całkiem nieźle; nie widzę celu tej rozmowy

Słuchowcy

Słuchowiec pamięta, co usłyszał, a nie to, co widział, czy robił. Schematy, plansze, mapy mentalne na nie wiele mu się zdadzą. Dla ludzi, u których dobrze rozwinięta jest inteligencja muzyczna, słuch jest najważniejszym zmysłem. Dlatego kluczem do sukcesu jest dobry wykładowca i uważne słuchanie na lekcji, wykładu. Ilość zapamiętanych informacji z uważnie wysłuchanego wykładu jest ogromna i daleko wykracza, poza możliwości pozostałych typów inteligencji. Słuchowiec często ma jednak poważny problem z ortografią, rozpoznaje bowiem słowa poprzez wymówienie poszczególnych głosek. Również nauka pisania początkowo sprawia mu spore trudności. Słuchając wykładu, cicho powtarza słowa wykładowcy lub potakuje głową. Zapamiętanie następuje poprzez głośne powtarzanie materiału. Słuchowiec myśli słowami i dźwiękami; wypowiada się po cichu i nie zwraca uwagi na detale. Charakterystyczne dla niego jest „głośne myślenie”, nucenie pod nosem, powtarzanie poleceń, sprawiających mu trudność intelektualną.

Słuchowiec na ogół ma dobrą pamięć muzyczną i może mieć słuch absolutny. Inteligencja muzyczna sprawia jednak, że hałas i dźwięki istotnie zakłócają jego uwagę. Lubi rozmawiać ze sobą lub innymi o konkretnych sytuacjach; często na głos rozważa wszystkie za i przeciw. Wypowiadając się, chętnie stosuje długie, powtarzające się opisy. Niezależnie od nastroju dużo mówi. W złości ma skłonności do wybuchów krótkotrwałych słowotoków. Swój stan emocjonalny wyraża nie tylko poprzez słowa, ale również, a nawet wręcz przez barwę głosu, prozodię, tempo. Wrażliwość na dźwięki pozwala mu właściwie odczytać emocje, zdradzane przez dźwiękowe komunikaty niewerbalne, towarzyszące wypowiedzi jego rozmówcy.

Słuchowiec nadaje się na powiernika, lubi słuchać, często jednak przerywa rozmówcy, by wtrącić swoje zdanie. Gdy poznaje nowych ludzi, dobrze zapamiętuje imiona, ale zapomina twarzą. Nie dba o swój wygląd; Jeżeli chodzi o sztukę, to zdecydowanie preferuje muzykę, na którą jest bardzo wrażliwy, ale mimo tego, że sztuki plastyczne mniej go poruszają zawsze można liczyć na jego udział w dyskusji; analizując dzieło sztuki, zwykle pomija istotne szczegóły, ale potrafi spojrzeć na dzieło holistycznie. Inteligencja muzyczna jest łatwa do usłyszenia w języku słuchowca: to brzmi niezłe; żyją w harmonii; on jest taki głośny; muszę to usłyszeć; muszę się w to lepiej wsłuchać; jesteś zbyt hałaśliwy.

Czuciowcy/ Kinestetycy

Kinestetyk uczy się przez ruch, wrażenia skórne (dotyk, nacisk, temperatura), wykonywanie i bezpośrednie zaangażowanie. Pamięta to, co zrobił, a nie to, co zobaczył, czy usłyszał. Ma istotnie ograniczoną wyobraźnię. Wyobraźnię uruchamia ruch, nie rejestrują wizualnej i słuchowej części prezentacji. Żeby utrzymać uwagę, musi często zmieniać pozycję ciała i się poruszać. Myślenie przychodzi mu łatwiej, gdy pozostaje w ruchu. Swoje problemy rozwiązuje, będąc aktywnym fizycznie, choćby manipulując jakimś drobnym przedmiotem.

Czytanie nie jest ulubionym zajęciem kinestetyka. Do zniesienia są teksty krótkie i mające wartką akcję. Podczas czytania wierci się i porusza. Kinestetyk często ma trudności z ortografią; musi napisać słowo, aby upewnić się co do poprawnej pisowni. Na początku bardzo szybko uczy się pisać, jednak gdy litery maleją i odległości między nimi maleją, wyniki nauki pisania pogarszają się.

Kinestetyk często jest impulsywny; kiedy się ucieszy, chętnie podskoczy z zadowolenia; kiedy ma dobry humor, chętnie się przytula i lubi dotykać. Gdy kinestetyk wpada w złość, potrafi tupać, szturchać, rzucać przedmiotami i żywo wymachiwać rękami. Jego reakcje są zazwyczaj błyskawiczne. Nie jest odporny na wpływ otoczenia.

Podczas słuchania i mówienia żywo gestykuluje. Kinestetyk nie nadaje się na powiernika, bo jest kiepskim słuchaczem. Kiedy zmusza się go do dłuższego słuchania, szybko traci zainteresowanie. Kiedy bierze udział w rozmowie stoi blisko swojego rozmówcy.

Mimo stosunkowo sporej dbałości o wygląd kinestetyk szybko przestaje wyglądać schludnie. Daje tu znać o sobie jego ruchliwa natura.

Na muzykę żywo reaguje ruchem, preferuje jednak rzeźbę, gdy może jej dotknąć. Z reguły sztuka nie wywołuje u niego dużych emocji i nie lubi o niej rozmawiać.

Język kinestetyka wygląda następująco: trzeba nim potrząsnąć; gładko poszło; to jest ciężkie do zrozumienia; to mi leży na wątrobie; ciepłe słowa; nie bądź taki miękki; szorstko się z nim obszedł.

Narzędzia do diagnozy preferowanego stylu uczenia się:

Test badający styl uczenia się, przeznaczony dla uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej.

Imię i nazwisko Klasa data.....

- 1) Co zostaje Ci w pamięci po kilku dniach od spotkania nieznaney Ci wcześniej osoby?
 - a) jej twarz
 - b) jej imię /nazwisko
 - c) to, co czułeś będąc w jej towarzystwie, lub to, co robiliście razem

- 2) Gdy uczysz się czegoś nowego, w jaki sposób robisz to najchętniej?
 - a) czytasz tekst podany w dowolny sposób, oglądasz ilustracje, wykresy itp.
 - b) słuchasz wykładu, dyskutujesz na dany temat, zadajesz pytania
 - c) notujesz, wykonujesz rysunki, konstruujesz, poruszasz się, odgrywasz role

- 3) Jaki rodzaj książek czytasz najchętniej?
 - a) książki, które zawierają opisy pomagające Ci wyobrazić sobie to, co się dzieje
 - b) książki zawierające informacje faktograficzne, historyczne lub dużo dialogów
 - c) książki o uczuciach i emocjach bohaterów, z wartką akcją, poradniki

- 4) Którą z poniższych czynności wykonujesz najchętniej w czasie wolnym?
 - a) czytasz książkę lub przeglądasz czasopismo
 - b) słuchasz książki nagranej na płytę, rozmowy w radiu, słuchasz muzyki
 - c) uprawiasz sport, grasz w grę wymagającą ruchu, spacerujesz, piszesz, rysujesz

- 5) Które z wymienionych stwierdzeń najlepiej charakteryzuje sposób, w jaki się uczysz?
 - a) podczas nauki nie przeszkadza Ci muzyka lub inne dźwięki
 - b) nie potrafisz się uczyć, gdy w Twoim pobliżu słyhać muzykę lub inne dźwięki
 - c) musisz czuć się wygodnie, dekoncentruje Cię działalność i ruchy innych osób

- 6) Gdy z kimś rozmawiasz, gdzie kierujesz wzrok?
 - a) patrzysz na twarz rozmówcy i tego samego oczekujesz od niego
 - b) spoglądasz krótko na rozmówcę, po czym Twój wzrok wędruje na prawo i lewo
 - c) patrzysz na wyraz twarzy rozmówcy, po czym spoglądasz w dół lub w bok

- 7) Które z poniższych stwierdzeń najlepiej do Ciebie pasuje?
 - a) zwracasz uwagę na kolory, kształty, wzory i desenie
 - b) lubisz wokół siebie bodźce słuchowe, gdy jest za cicho, nucisz, głośno mówisz itp.
 - c) nie potrafisz siedzieć nieruchomo, wierzysz się, niespokojnie ruszasz nogami

- 8) Czego najbardziej nie lubisz, podczas gdy ktoś Cię uczy?
 - a) słuchania wykładu, na którym nie wykorzystuje się żadnych pomocy wizualnych
 - b) czytania po cichu, bez żadnych słownych wyjaśnień czy dyskusji
 - c) niemożności rysowania czy pisania, patrzenia i słuchania w bezruchu

- 9) Gdybyś miał zapamiętać nowe słowo, zrobiłbyś to najlepiej:
 - a) widząc je
 - b) słysząc je
 - c) zapisując je

WYNIKI:

Liczba odpowiedzi a).....Wzrokowcy

Liczba odpowiedzi b).....Słuchowcy

Liczba odpowiedzi c).....Czuciowcy/ Kinestetycy

Kwestionariusz obserwacji ucznia dla klas I- III szkoły podstawowej, diagnozujący styl uczenia się.

Imię i nazwisko..... klasa..... data.....

Określ charakterystyczne dla ucznia zachowania, wstawiając X w odpowiednim miejscu

Zachowania charakterystyczne dla wzrokowca

Gdy wszyscy słuchają nagrania, zwykle próbuje mieć swoją książkę otwartą, aby czytać tekst podczas słuchania

Zwykle czyta tekst sam, zamiast polegać na interpretacji nauczyciela.

Jego zeszyt jest bardzo porządnie prowadzony. Ma zawsze ze sobą flamaster, by podkreślać ważne informacje podczas robienia notatek.

Jest spokojny, skoncentrowany w klasie i zazwyczaj pracuje bardzo szybko.

Rzadko odzywa się niepytany i często miewa problemy z mówieniem.

Razem zaznaczonych:

Zachowania charakterystyczne dla słuchowca

Stale przeszkadza swoim sąsiadom. Zwykle gdy pisze tekst, szepce pod nosem.

Stale naprzyksza się nauczycielowi. Ciągłe zadaje pytania – związane bądź nie z tematem lekcji, rozmawia na boku i szepce do kolegów.

Bardzo dobrze zapamiętuje opowiadania, wiersze, piosenki. Ma doskonałą wymowę, a jego rozumienie ze słuchu jest zwykle lepsze niż innych uczniów.

Potrąfi znacznie więcej i lepiej powiedzieć, niż napisać. Wyniki jego prac pisemnych są raczej słabe, z licznymi błędami gramatycznymi i ortograficznymi.

Ma problemy z koncentracją w czasie czytania tekstu i rozumie lepiej, gdy go słucha.

Razem zaznaczonych:

Zachowania charakterystyczne dla czuciowca

Nie potrafi siedzieć spokojnie przez całą lekcję, przeszkadza kolegom, jest nadaktywny.

Potrzebuje przestrzeni i ciągle kręci się podczas zajęć, koncentruje się tylko na krótki okres.

Zawsze chętnie przyniesie kredę, pójdzie coś znaleźć lub o coś zapytać, aby tylko móc się poruszać.

Podczas słuchania lub oglądania stale coś rysuje, pisze, manipuluje różnymi rzeczami, składa papierki, ma ciągle zajęte czymś ręce.

Ma trudności z uczeniem się symboli abstrakcyjnych. Musi widzieć, słyszeć i pracować pod kierunkiem nauczyciela, by je zrozumieć.

Razem zaznaczonych:

Największa liczba wskaźników zakreślonych w danym przedziale określa typ myślowy ucznia.

Wskazówki dla rodziców do pracy z dzieckiem

W jaki sposób mogę pomóc w nauce mojemu dziecku, które jest wzrokowcem?

Zachęcaj aby wzrokowiec zapisywał rzeczy, które chce zapamiętać. Rozmawiając utrzymuj z nim kontakt wzrokowy najdłużej jak się da. Po przyjściu ze szkoły pozwól mu posiedzieć w ciszy i spokoju. Zaproponuj aby czytał różne historie, ilustrował je w myślach lub na kartce. Zaproponuj by czytając wodził palcem po tekście. Pomożesz przyswoić mu nowe idee, odwołując się do jego własnych przeżyć lub znajdując dla nich wizualną formę. Podczas pomocy czy współpracy unikaj długich ustnych objaśnień. Namów go do przygotowania notatek pomocnych w sprecyzowaniu tego, co chce powiedzieć. Pomóż mu podzielić większe zamierzenia / plany, na mniejsze etapy i wyznacz ich realne terminy. Pozwól mu urządzić samodzielnie miejsce do nauki. Namów go, aby ograniczył tam ilość rzeczy i barw, które będą go rozpraszać. Wygospodaruj w domu specjalne miejsce na jego osiągnięcia, dyplomy, fotografie, a także graficzne notatki, mapy umysłu itp. Pamiętaj, że wzrokowcowi bardzo dobrze pracuje się z komputerem. Taki sposób pomaga mu utrzymać kontrolę nad wieloma szczegółami wizualnymi oraz z łatwością pisać i redagować teksty.

W jaki sposób mogę pomóc w nauce mojemu dziecku, które jest słuchowcem?

Zachęcaj słuchowca do opowiadania o jego twórczych koncepcjach, do dzielenia się pomysłami na rozwiązywanie problemów. Namawiaj do czytania i powtarzania materiału na głos, wybijając rytm ruszając stopą lub stukając palcem. Podczas opanowywania nowej umiejętności zaproponuj, aby nauczył Ciebie tego, co już umie. Jeżeli ma do czynienia z wykresami, tabelami, pisemnymi objaśnieniami, niech przeczyta na głos i wytłumaczy jak je rozumie. Jeśli ma skłonności do zapomnienia o ważnych rzeczach, wprowadź zasadę codziennego relacjonowania tego, co planuje. Możesz mu pomóc w nauce, rezerwując sobie czas wysłuchania tego, czego się nauczył. Słuchowiec ma zawsze jakieś pytania i wewnętrzną potrzebę wypowiedzenia własnymi słowami tego, co zrozumiał. Takim osobom łatwiej przychodzi nauka przy włączonej cicho muzyce, natomiast wrzawa i obce dźwięki rozpraszają je.

W jaki sposób mogę pomóc mojemu dziecku, które jest czuciowcem/ kinestetykiem?

Zaproponuj kinestetykowi, aby zanim zasiądzie do odrabiania lekcji, odprężył się spacerując lub słuchając muzyki. Zwróć uwagę, aby powtarzał materiał w sposób aktywny, używał pomocy naukowych, rysował, pisał itp. Zastosuj nagrania magnetofonowe, zaproponuj wodzenie palcem po tekście, czytanie na głos. Nakłoń go, aby odgrywał scenki angażując ręce i całe ciało. Zachęcaj do opowiadania przeczytanych historii. Zadawaj pytania. Namów by spisywał swoje wspomnienia lub opisywał zajęcia i przeżycia w listach lub dzienniku. Powtórkę materiału ułatwi mu pisanie i rozwiązywanie zadań na ściennej tablicy. Wówczas przy pracy umysłu może być w ruchu. Pozwól mu na stworzenie własnego miejsca pracy, w którym będzie miał możliwość wygodnie siedzieć i poruszać się.

Sposoby angażowania różnych systemów reprezentacyjnych w nauczaniu w szkole.

Praktyczne wskazówki dla nauczycieli.

Angażowanie systemu wizualnego:

- Umieszczanie w pomieszczeniu lekcyjnym treści dydaktycznych (napisów, plakatów) na poziomie oczu dziecka.
- Stosowanie taśm wideo, foliogramów, slajdów, tabel kolorowych, pisaków.
- Praca z tekstem.
- Pokazywanie interesujących, kolorowych książek.
- Sporządzanie tzw. map pamięci, czyli syntetycznych, graficznych schematów podsumowujących dane zagadnienie.
- Częste stosowanie różnych pomocy naukowych.
- Graficzne wyodrębnienie, zapisywanie i prezentowanie w widocznych miejscach kluczowych słów i pojęć.
- Używanie kierowanej wizualizacji, czyli sterowanie wyobraźnią.
- Używanie sformułowań: „ zaobserwuj j... wyobraź sobie ...jak widzisz ten problem...”

Angażowanie systemu słuchowego:

- Prowadzenie dyskusji zespołowych w parach i grupach.
- Słowne repetycje materiału.
- Urządzanie pogadanek, prelekcji, spotkań.
- Czytanie aktorskie, rymowanie itp.
- Prowadzenie zajęć z magnetofonem.
- Stosowanie onomatopei, słuchowych mnemotechnik.
- Używanie muzyki jako narzędzia wspierającego uczenie (relaks, pobudzenie, pomoc w wizualizacji).
- Używanie sformułowań: „ posłuchajjak ci to brzmi ...co ci to mówi”

Angażowanie systemu kinestetyczno – czuciowego:

- Wspieranie przekazu odpowiednią mimiką i językiem ciała.
- Używanie gestów i różnych ruchów.
- Przeprowadzanie ćwiczeń rozluźniających.
- Wykonywanie ćwiczeń praktycznych, np. doświadczeń.
- Konstruowanie na poziomie projektowania i wykonywania.
- Organizowanie wycieczek i zajęć w terenie.
- Stosowanie psychodramy, pantomimy, gier dydaktycznych.
- Wykorzystywanie fizycznego ruchu jako narzędzia wspierającego przyswajanie treści programowych (naśladowanie ruchu, rysowanie na boisku szlaków handlowych, granic państw itp.)
- Zapisywanie, przepisywanie, robienie notatek.
- Proponowanie prezentacji na forum klasy, prowadzenia lekcji.
- Używanie sformułowań: „ jak to odczuwasz ...co ci się tu podoba ...oprzyj się na “